

Plukovník doc. Ing. Zdeněk K o d e š, CSc.

Taktika

Ve vojenském nakladatelství Ozbrojených sil Sovětského svazu Vojenizdat, Moskva, vyšla v roce 1984 v knihovně důstojníka kniha Taktika, jejíž název jednoznačně naznačuje, co je jejím obsahem. Současně skutečnost, že autorský kolektiv vedl známý sovětský vojenský pedagog a odborník v této oblasti generálporučík prof. V. G. Rezniceňko, je již sama zárukou vysoké kvality jejího zpracování.

Taktika má celkem 270 stran textu a 17 taktických schémat. Je rozdělena do pěti hlav, ve kterých jsou rozebrány rozhodující problémy základů soudobého vševojskového boje, útočného, střetného a obranného boje a přesunů vojsk. Obsahuje i seznam doporučené literatury, která má k této problematice vztah.

Rychlý vývoj zbraní a další vojenské techniky, principiálně nové, vysoce přesné bojové prostředky a velmi účinné způsoby jejich použití vyvolávají podstatné změny v obsahu soudobého vševojskového boje, metodách velení vojskům na základě automatizovaných systémů, způsobech palebného ničení a bojové činnosti vojsk, v organizaci a uskutečňování jejich všestranného zabezpečení, to jest v oblastech taktiky, která je významnou a nejrychleji se vyvíjející součástí vojenského umění.

Autoři ve své knize objasňují vše nové, co se objevilo v materiálním základě vševojskového boje a jeho obsahu, v přípravě a principech vedení útočného, střetného a obranného boje, jakož i v přesunech vojsk. Ukazují, jak se podle nových názorů řeší otázky v takových oblastech taktiky, jako je velení vojskům ve vševojskovém boji, všestranné zabezpečení bojové činnosti vojsk, výcvik a výchova příslušníků armády.

Teorii a praxi vševojskového boje posuzují ve své knize z hlediska jejich vý-

voje, porovnáním s dřívějšími názory na způsoby přípravy a vedení boje, což umožnilo zkoumat příslušné zákonitosti a tendence rozvoje taktiky.

Soudobou teorií taktiky vysvětlují především bojové řády Sovětských ozbrojených sil i CSLA. V nich je zobecněna bohatá bojová zkušenost vojsk a praxe taktických a velitelsko-štabních cvičení poválečného období, jakož i výsledky teoretických výzkumů. Avšak v bojových řádech se pro jejich specifiku nemohou blíže zdůvodňovat uváděná ustanovení, doprovázet je příklady, důkazy, propočty, objasňovat východiska a vyvozovat zákonitosti rozvoje způsobů bojové činnosti. Přesto znalost takovýchto zdůvodnění je důležitým předpokladem pro hluboké pochopení soudobé teorie taktiky a podstaty vševojskového boje.

Autoři předkládanou práci právě v této oblasti poskytují důstojníkům, praporčíkům a absolventům VKVŠ **neocenitelnou pomoc při samotném osvojování si taktického umění.**

V knize se zdůrazňuje, že soudobá **taktika je teorií a praxí přípravy a vedení boje** jednotek, útvarů a svazků různých druhů ozbrojených sil, druhů vojsk a speciálních vojsk **s použitím všech, včetně**

nejnovějších prostředků ozbrojeného zápasu. Autoři ukazují, že i po zavedení jaderných zbraní a značném zdokonalení konvenčních zbraní bude mít taktika **velký význam pro dosažení vítězství**. Proto se teo-

rie a praxe vševojskového boje musí neustále zdokonalovat na základě požadavků strategie, operačního umění a změn v materiálním základu boje a stejně tak se musí **nepřetržitě zvyšovat úroveň taktického umění velitelů, štábů a vojsk.**

Široce analyzují bojové možnosti konvenčních prostředků ozbrojeného zápasu používaných nepřítelem, které především tvoří materiální základ boje. Ukazují, že tyto prostředky jsou **dnes kvalitativně jiné:** pronikavě vzrostla jejich ničivá síla, úderná síla a manévrovací možnosti. Rozvoj konvenčních zbraní jde cestou vytváření vysoce přesných samonaváděcích a automatizovaných systémů, které výrazně zvyšují palebné možnosti vojsk při ničení důležitých nepřátelských cílů prvním výstřelem a svou efektivností se přibližují zbraním hromadného ničení. To vše mění obsah a charakter vševojskového boje.

Autoři vyslovují a zdůvodňují takový názor, že vedle jaderných úderů, palby, úderu a manévru, se součástí boje stává i **radioelektronické rušení** nepřítele, jeho systémem velení vojskům a řízení zbraní.

Z analýzy charakteristických rysů soudobého vševojskového boje dokazují, že k jeho vedení je nezbytně **nutná vysoká taktická, vojenskotechnická, morální politická a psychologická příprava vojsk, bojová cvičenost, kázeň a fyzická zdatnost vojáků.** Nastolují požadavek, aby důstojnický sbor měl hluboké vojenskoteoretické znalosti, široký všeobecný vědecký rozhled, tvůrčí a iniciativní přístup k práci, operačně taktickou předvídavost, schopnost prognózy možného vývoje bojové činnosti, rozpracovávat a osvojovat si nové, efektivnější způsoby vedení boje.

Dokazují, že **celková tendence rozvoje útočného boje** v současné etapě směřuje k dalšímu **zvýšení jeho rozhodnosti, manévrovosti a prostorového rozmachu.** Vyznačuje se použitím různorodých taktických způsobů, intenzitou radioelektronického boje, a v jeho důsledku složitostí velení vojskům, růstem nároků na organizaci boje, na udržování součinnosti a účinnosti politické práce. Proto je **dnes mimořádně důležité,** aby velitelé, důstojníci štábů a političtí pracovníci projevovali širokou iniciativu a tvořivost, uměli dovedně manévrovat a vybírat nejefektivnější způsoby ničení nepřítele.

Při rozboru možných způsobů přechodu do útoku docházejí autoři k závěru, že soudobé podmínky vytvářejí **širší možnosti k použití různých způsobů přechodu do útoku,** než tomu bylo v minulé válce. To napomáhá k dosažení **překvapivosti zteče**

a úspěšnému plnění bojového úkolu. Jestliže v minulosti mohla divize přecházet do útoku z chodu v průběhu rozvíjení boje v taktické nebo operační hloubce, pak v soudobých podmínkách může **zahajovat útok po přesunu z hloubky již při samém zahájení operace.**

Zdůrazňují však, že útok po přesunu z hloubky vyžaduje od velitelů a vojsk vysokou pohyblivost, rychlé odstranění následků nepřátelského jaderného napadení, v případě nutnosti obejití zaměřených pásem, rozrušených a zaplavených prostorů. Jednotky musí umět pochodovat s nejvyšší možnou rychlostí, rychle se rozvíjet do bojové (předbojové) sestavy a vést rozhodnou zteč na nepřítele. Pro palebné zabezpečení přesunu jednotek před údery nepřítele je důležité včas zničit jeho dalekonosné palebné prostředky a umlčet (oslepit) jeho prostředky technického průzkumu.

Dokazují, že růst bojových možností vševojskových svazků, útvarů a jednotek vytváří v soudobých podmínkách objektivní předpoklady ke **zvětšení objemu a hloubky plněných úkolů** a dosahování **vysokého útočného tempa.** Ovšem realizace uvedených možností **závisí na organizačních schopnostech** velitelů, důstojníků štábů, politických pracovníků, jejich umění vybrat nejefektivnější způsoby ničení nepřítele, soustředit úsilí na rozhodující směr, organizovat nepřetržitou součinnost, používat pružného manévru v boji a dovedně vytvářet bojovou sestavu vojsk.

Hlavním **cílem palebného ničení nepřítele** v útočném boji je podle autorů knihy Taktika způsobit mu **takové ztráty,** aby jejich následkem byla **ztráta schopnosti klást organizovaný odpor.** Současné komplexní palebné působení na obránce **do velké hloubky** se stalo v soudobém boji objektivní nutností, protože nepřítel rozmísťuje většinu rozhodujících palebných prostředků právě v hloubce své sestavy. Proto je důležité, aby příslušníci jednotek a útvarů si mistrovsky **osvojili umění dalekého palebného boje,** dovedli v palebném souboji s nepřítelem ničit cíle prvním výstřelem, prvním náletem, první ztečí na co největší vzdálenost.

V další části knihy docházejí k závěru, že podmínky vzniku střetných bojů jsou v soudobém boji ještě rozmanitější. Zvětšila se hloubka a síla palebného ničení obou stran. Střetný boj se stal dynamičtější, více manévrovým, vypjatějším, zrychlil se i jeho průběh. **Pruďce vzrostl význam faktorů času** ve střetném boji, **předjetí nepřítele ve všech činnostech,** především však v palebném ničení. To vše

vyžaduje od velitelů, politických pracovníků, štábů a vojsk vysokou úroveň profesionálního mistrovství, projevy tvořivosti a iniciativy k dosažení úspěchu.

Při rozboru otázek obrany docházejí k závěru, že **pro soudobý obranný boj je především charakteristická** rostoucí rozhdnost soudobé činnosti, její vysoká manévrovost, zvýšená úloha faktoru překvapení, nerovnoměrnost rozvíjení obranné činnosti, její vedení na směrech, urputnost, vypětí, vysoká dynamičnost, rychlé a prudké změny pozemní a vzdušné situace.

Výstižně a stručně definují autoři pojem „**palebný systém**“. Rozumějí jím dovedné rozmístění a využití palebných prostředků k ničení nepřítele na přístupech k obraně, před předním okrajem, na bocích a při jeho vklínění do obrany v souladu s přijatým zámyslem obranného boje. **Rozhodující úlohu** v palebném systému přisuzují **protitankové palbě**.

V knize je zdůrazněna a rozvedena myšlenka, že i přes růst palebné síly bránců se vojsk musí velitelé přihlížet k tomu, že nezřídka v důsledku ztrát budou jejich možnosti k ničení palebných prostředků nepřítele velmi ohraničeny. Nepřítel ze svého hlediska bude přijímat řadu opatření k tomu, aby příprava jeho útoku byla utajena a útok započal s překvapením. Proto musí být bránci se vojska v **trvalé pohotovosti k odrazení úderů útočícího nepřítele**.

Cíl obrany je podle zpracovatelů nejspolehlivěji naplněn **zmařením útoku ještě do jeho přechodu do útoku**. Za hlavní

způsob přitom považují vedení protipřípravy a protitanku (protizteče) na uskupení nepřítele, které se připravuje k útoku. V současné době organizací a vedení protipřípravy (hlavní uskupení nepřítele se nachází zpravidla v hloubce) považují za značně složitě.

Velkou pozornost věnují autoři **pocho-du**, který se v soudobých podmínkách, kdy pro činnost vojsk je neodmyslitelná manévrovost, dynamika a velký prostorový rozmach, stal **neoddělitelnou součástí přípravy a vedení boje**.

Docházejí k závěru, že zatímco v letech Velké vlastenecké války bylo výjimečným jevem, když řidiči byli nepřetržitě zatíženi 10—12 hodin, pak v důsledku vybavení soudobou technikou je tato hodnota zásadou.

Vedle přepravy po železnici a vzduchem má čtenář možnost seznámit se se zásadami **přepravy na těžkých tahačích s přívěsy, na moři, se zásadami kombinovaných přesunů** a prohloubit tak své poznatky i z těch způsobů přesunů, které pro naši armádu nejsou právě charakteristické.

Způsobnost vojsk uskutečňovat přesuny jakýmkoli způsobem a na libovolnou vzdálenost a udržet si přitom vysokou bojeschopnost a pohotovost z chodu nebo po krátké přípravě přistoupit k plnění bojového úkolu, nabývá ve složitých podmínkách soudobé války na zvláštním významu. Proto v současnosti musí být každá jednotka **vycvičena v přesunech** různými způsoby a trvale připravena k uskutečnění pochodu i přepravy jakýmkoli způsobem přepravy.

V současné době i v budoucnu bude v boji plnit **rozhodující úlohu** člověk — **voják** s vysokými morálně politickými, bojovými a psychologickými vlastnostmi, který ovládá moderní bojovou techniku a umění přípravy a vedení boje ve složitých podmínkách soudobé války.

Vojáci z povolání musí být po stránce vojenskotechnické vysoce vzděláni, znát a v boji umět dovedně používat nových způsobů činnosti rozpracované soudobou taktikou, aktivně se podílet na tvůrčím hledání cest k plnějšímu využití rostoucích bojových možností svazků, útvarů a jednotek všech druhů vojsk a na vypracování vědecky zdůvodněných taktických principů a způsobů bojové činnosti, které odpovídají perspektivnímu rozvoji prostředků ozbrojeného zápasu. V této činnosti je tato kniha všem vojákům z po-

volání ČSLA **nepostradatelným pomocníkem**.

Proto je nutné při této příležitosti jen přivítat rozhodnutí nakladatelství Našeho vojska o jejím vydání v **českém jazyce**, a to v co nejkratší době. Po jejím vyjití by neměl existovat voják z povolání (ale ani důstojník a praporek v záloze), který by si nenašel čas k jejímu prostudování.

Pro vojenské vysoké školy bude navíc obohacením studijního fondu operačně taktických kateder škol, dalším zdrojem bojových příkladů z Velké vlastenecké války SSSR, metodickým návodem přístupu a posuzování dalšího rozvoje teorie a praxe soudobé vševojskové boje. Vlastnit tuto knihu by mělo být samozřejmostí pro každého příslušníka vědeckopedagogického sboru i posluchače školy.

СОДЕРЖАНИЕ

Подполковник Ярослав Крадохвил, кандидат философских наук

Военно-политические аспекты XXVII съезда КПСС	3
Автор анализирует военно-политические аспекты XXVII съезда КПСС и связывает их с содержанием стратегической линии Советского Союза, направленной на увеличение темпов социального и экономического развития. Статья способствует более глубокому освоению направлений военной политики КПСС и ее применению в условиях КПЧ.	

Подполковник Ян Бартак

Партийно-политическое обеспечение боевой службы в дежурной системе ПВО страны	7
Автор анализирует характер боевой службы и ее значение для сведения на минимум момента внезапности в условиях современной войны как основного аргумента содержания и конкретизации партийно-политической работы в подразделениях ПВО страны.	

Генерал-лейтенант Здзек Гавала

Вопросы подготовки слушателей военно-учебных заведений в соответствии с требованиями войск	12
Автор статьи рассматривает изменения в процессе обучения в военно-учебных заведениях и меры, принятые с целью повышения эффективности руководства этим процессом. Основное внимание уделяет практическим вопросам взаимосвязи подготовки слушателей военно-учебных заведений с жизнью войск.	

ВОЕННОЕ ИСКУССТВО

Генерал-майор Вацлав Роучка, кандидат военных наук, доцент

Вопросы достижения оперативной внезапности	17
Автор статьи, на основе анализа опыта Великой Отечественной войны и локальных войн, раскрывает значение одного из решающих принципов оперативного искусства — внезапности и ее возрастающее влияние на ведение операций и на их результаты. Рассматривает конкретные способы достижения внезапности и подчеркивает ее значение для процесса принятия решения.	

Подполковник Франтишек Валах

Диалектическое единство принципа сосредоточения сил и средств с принципом рассредоточения войск	22
Автор статьи анализирует способы решения вопросов сосредоточения усилий сил и средств, а также вопросов рассредоточения войск, уделяя особое внимание процессу принятия решений командирами и штабами, маневру и управлению войсками.	

Полковник Йосеф Кашпар, кандидат военных наук, доцент

Переход в оборону в ходе наступления	27
Автор статьи рассматривает вопросы условий и способов перехода в оборону в ходе наступления, встречного боя, преследования и окружения противника. Дает оценку важнейшим условиям перехода в оборону и анализирует сложности, которые могут при этом возникнуть. На конкретном примере показывает возможность расчета соотношения сил и плотности с использованием ЭВМ.	

Полковник Йиржи Кржижек, кандидат военных наук, доцент

Организация обороны подходов к широким водным препятствиям	34
Автор статьи, рассматривая эту проблематику, показывает способы обороны водных препятствий, анализирует вероятные действия противника и обороняющихся. Эти вопросы широко раскрываются как с точки зрения тактики, так и с точки зрения оперативного искусства.	

Майор Антонин Красны

Оборона и защита пунктов управления	39
Автор статьи при анализе этой проблематики основывается на возможностях противника выявлять и уничтожать пункты управления соединений (частей) и обосновывает требования к их обороне и защите в соответствии с принципами и нормами Боевого устава Сухопутных войск ЧНА.	

Полковник Далибор Ружичка, кандидат военных наук
подполковник Йиржи Клейнбауэр

- Еще раз о вопросах применения артиллерии** 44
Авторы статьи приводят некоторые критические замечания к взглядам полковника Новотного, статья которого была опубликована в Военной мысли № 1/1986. Стремлением авторов является раскрытие неточностей и ошибочных рассуждений по вопросам планов оперативного и боевого применения артиллерии.

Генерал-майор Отакар Влаха, кандидат военных наук

- Влияние новой авиационной техники на принципы оперативного применения фронтовой авиации** 48
Автор подчеркивает значение оперативного использования авиации для успешного ведения операций и войны. Статья предназначена для углубления знаний командиров общевойсковых соединений в области авиации и ее оперативных возможностей.

Полковник Франтишек Сметана

- Взаимодействие между ПВО и фронтовой авиацией** 55
Автор решает актуальную проблематику. На основе имеющегося опыта анализирует возможности организации взаимодействия между ПВО и фронтовой авиацией при проведении подготовки и в ходе боевых действий.

Подполковник Людовит Неве, кандидат военных наук

- Инженерные мероприятия по оперативной маскировке в ходе проведения операции общевойсковой армией** 61
В статье решаются актуальные вопросы оперативной маскировки, которая представляет собой комплекс мероприятий, проводимых с целью введения противника в заблуждение. Одновременно даются представления командирам и штабам отдельных родов войск о инженерных мероприятиях, направленных на решение этих задач.

Полковник Рудольф Штерба

- Способы ведения воздушной радиационной разведки** 65
Автор обобщил опыт, полученный при проведении воздушной разведки с помощью нового ренгенометра РЛ-75. Рассматривает дальнейшие перспективы развития этого вида разведки с точки зрения эффективности использования ренгенометра РЛ-75 в автоматизированной системе радиационной и химической разведки.

Майор Ярослав Фишак, кандидат военных наук

- Гидрометеорологическое обеспечение войск** 72
Автор информирует читателей об актуальных статистических материалах и прогнозах погоды, которые издает военная гидрометеорологическая служба для потребностей войск.

ИЗ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ

- Прорыв обороны** 81

ИНФОРМАЦИИ

Полковник Мирослав Веселка

- Развитие и современное состояние планирования целей для ядерного оружия США и НАТО - часть 1** 87
Автор, на основе военной доктрины США, анализирует вопросы планирования целей для американского ядерного оружия и его развития в период принятия новой военно-стратегической концепции „массированного возмездия“ и „гибкой реакции“.

Полковник Зденек Кодеш, кандидат военных наук, доцент

- Тактика** 94
Автор информирует об издании издательством Вооруженных Сил СССР новой книги и рассматривает основные проблемы современного общевойскового боя.